

Mektûbât-ı Hulûsî-i
Dârendevis

Es-Seyyid
Osman Hulûsî-i Dârendevis

Nasihat
Yayınları

Mektûbât-ı
Hulûsî-i
Dârendevî

3. Baskı

ISBN: 9944-5490-1-0

Es-Seyyid Osman Hulûsî Efendi Vakfı
Visan İktisadi İşletmesi
Zaviye Mahallesi
Hacı Hulûsî Efendi Cad. No:71 (44700)
Darende / MALATYA
Tel. : 0422 615 15 00 - 615 28 95
Faks: 0422 615 28 79
www.hulusiefendivakfi.org.tr
www.nasihatyayinlari.com

Grafik Tasarım ve Mizanpaj

Grafitürk Medya Ltd. Şti.
www.grafiturmeyya.com.tr
Tel: 0312 287 86 66 - 0506 876 17 17

Baskı ve Cilt

Epa-Mat Basım Yayın Ltd. Şti.
Tel: 0312 394 48 63

Tezhib
Mamure Öz

Her Hakkı Mahfuzdur
Temmuz - 2016

Es-Seyyid Osman Hulûsi-i Dârendevî (k.s)

Mektûbât-1
Hulûsî-i Dârendevî

Yayına Hazırlayanlar
Prof. Dr. Mehmet Akkuş - Prof. Dr. Ali Yılmaz

Temmuz 2016
Ankara

Takdimnâme

Ey Veliyy-i Ni'metim, Ey Cânım Baba!

Mektupların en güzelinin elbette; “*Muhammedün Resûlullah*” mühürlü olarak, tebliğ amaçlı gönderilenler olduğunu biliyorum. Kaleme yemin eden Allah (c.c.)’in selamıyla sözlerime başlayıp, Nübüvvet Mührü’nün sahibine salât ü selam ederek bu satırları sizin yüce huzuruza arz ediyorum.

Sebeb-i Hayatım!

Bizler; konuşmayı, gülmeyi, kalem tutmayı, dahası her şeyi sizden öğrendik. Övülen ve seçilen Hz. Muhammed (s.a.v)’in neslinden olan örnek bir insandınız. Onun için de hep etrafınıza ışıklar saçtınız. İnanan bir gönlün, bütün mahlûkata şefkat duygusuyla bakmayı tavsiye ederek, âlemşümûl düşünen bir cândınız. Evlatlarınıza, dostlarınıza, gönülden bağlılarınıza, hâsılı sizi tanıyanlara cânândınız.

Bizler evlatlarınız olarak hayatımızın en güzel günlerini, Sizlerin dizlerinin dibinde geçirme şerefine nail olduk, bu manevi ocakta hayatımızı sürdürmemizi sağlayan Yüce Rabbime sonsuz şükürler olsun.

Aklımızın kemale ermesi ile sizlerin varlığını her zaman her dem gönlümüzde hissettik. Yazmış olduğunuz bir birinden değerli paha biçilmez sözleriniz, mektuplarınız yolunuzdan giden hakiki salıklere yön vererek ışık tutmuştur. Yaşamış olduğumuz 21.nci yüzyıl yaşanılmaz bir hal almış, iyi ile kötünün, doğru ile yanlışın, haram ile helâlin birbirinden ayırt edilmesinin zorlaştığı bir yüzyıl... Mâneviyat dünyamızda da ehil insanların her geçen gün sayılarının azalması düşündürücü ve bir o kadar da üzücüdür. Ümitsizliğe düşmeden iman ediyorum ki, Yüce Rab-bimiz nurunu tamamlayacaktır.

Çok Muhterem Efendim!

Mektûbât'ınızı elime aldıkça, içimi ayrı bir duygu coşkunuğu sarıyor... Ağabeyim Kemal Efendi'ye yazdığımız mektupta: "*Kişinin hüsn-ü nesebi, hüsn-ü edebidir.*" kelâmınızı okudukça iyice duygulanıyorum. Temiz ruhlu altın bir silsilenin evladı olan her cân, elbetteki yaratılış itibariyle asliyetinde olan safiyeti korumakla mükelleftir. Yaratılış güzelliğini muhafaza etmek, insan için en büyük şereftir. Siz bu âli şerefi hayatınız boyunca en güzel bir şekilde taşıdınız ve bizlere bir tükenmez hazine olarak yâdigâr bıraktınız. Edebin, irfânın, sevginin, cömertliğin, hizmetin tohumlarını gönül tarlamıza elinizle saçtınız. Biz de sizin öğrettiğiniz şekilde yolunuzu takip ediyor, izinizden gidiyoruz.

Ey Cânımın Safâsı!

Yine Mektûbât'ınızın sayfalarını çevirdikçe; biz daha küçük yaşlarda iken, gül kokulu, nurlu şehir Medine'den, Müslümanlığın kıblesi, övülmüş Mekke'den adımıza hitaben yazdığınız mektupları gördükçe, hâlâ gül rayihaları geliyor, Peygamberimizin, Kâbe'mizin ve sizin kokunuzu hissediyorum. Bu eşsiz eserin yaprakları ellerimde yavaş yavaş, dalga dalga döndükçe, gözlerim nemleniyor...

Gelin olan kızlarımıza yuva şefkatini vurgulayan bir mektûbunuzda, Fatıma Ablamla birlikte, bütün kızlarınıza/gönül bağlıız hanım kardeşlerimize hitaben: "*Ümid ederim ki Annemin kurduğu şerefli yuvalar gibi, yuvanız, şen şatır gönlünüz, ışıklı, sıhhat ve saadetli uzun ömrünüz, kesret ve hayru halef evlatlarınız, Allah'ın rızasına muvafık amel ve ihlâsınız olsun.*" buyuruyorsunuz. Bu ne güzel bir dua, bu ne güzel bir dilek... Biz de bu satırları okudukça duânıza "âmin" diyoruz, Sultanım!

Efendi Babacığım!

Size bu mektûbumda hep, sizin dedem Es-Seyyid Hatip Hasan Efendi'ye yazdığınız mektuplardaki hitaplarınızla sesleniyorum. Sizin, kelâmın ve kalemin ustası olduğunuzu zaten her satır ayan beyan izhar ediyor. Letâfetli sözlerinizle, dostlarınıza yazdığınız nâmelerde ne güzel tavsiyelerde bulunuyorsunuz:

"Allah'a imandan sonra, bütün yaratılanlara şefkat etmek kadar güzel bir şey yoktur. Bedene giyilen bir gömlek, cisimdeki ayıpları örter, güzel bir

huy da Allah'ın kulunu affına vesile olur. İnsan dostlarının ayıplarını araştırmadığı gibi, kusurlarını gizlemekle görevlidir. Yüce Peygamberimiz bizlere bunu tavsiye ediyor. Kötülük edene bile iyilikte bulunun. İyilere yakın olup, kötülerden uzak durmak, cahillerden yüz çevirmek Allah'ın emridir. Çöplükten kötü koku, esans dükkânından güzel koku yayılır. Gülün dibindeki toprağa, güzel kokusu sirâyet eder. Allah dostlarının yanında bulunanlar, onları Allah için ziyaret edenler de kıyamet gününde başışlanırlar..." güzel tavsiyeler ve müjdelere gönüllere güller serpiyorsunuz.

Fazîlet Kaynağım!

Pîrimiz İhramcızâde İsmail Hakkı Toprak (k.s) Hazretlerine hitaben, kaleme aldığınız mektuplarınız; muhabbetin en doruk noktalarında dolaşan bir ruhun sevdiği dostuna, mürşidine ne kadar bağlı olması gerektiğine şahadet eden satırlardır. Gece-gündüz hayâl eden, seven, sevilen, kavuşmak için gayret gösteren; bu duyguyla hayatını idame ettiren bir gönül ehlinin edîbâne kelâmlarla hâline kalemin tercüman olduğu mektuplarını okuyup, ümidini yitirmeyen bir güvercinin muhabbet semasında kanat çırpıtığını görüyorum.

Mektûbât'ınızdaki kabir kitabelerini hayatın ve ölümün daha derin boyutlarla sizin sözlerinizde anlam bulduğunu, Bâki olan Allah'a kulluğun insanlığın kurtuluşu olduğunu tekrar tekrar okuyorum.

Ey Huzûr-ı Saadet!

"İyilik ve takvada yardımlaşın" emr-i ilahîsinin gereği olarak, her hayır hizmette ilk adımı attığınızı zaten âlem biliyor... Ayrıca hayırda öncülük etmenin, o hayrı yapmak gibi sevaba vesile olduğundan hareketle, çeşitli dostlarınıza yazdığınız manzum ve mensur mektuplarla, memleketin birçok ihtiyacını gidermeniz, insanlara yardımcı olmanız; sizin Allah ve Resûl'ünün emirlerine son derece bağlı bir insan-ı kâmil olduğunuzun delîlidir. "Altının kıymetini sarrafı bilir" misalinde olduğu gibi, sizin kıymetinizi bilenler nice kıymetlere yetmiş, sizi tanımayanlar maalesef hüsrânla gitmiştir.

Sizlerle geçirdiğimiz o güzel, güzide günlerin ne kadar kıymetli ve değerli olduğu yıllar geçtikçe kıymeti daha da anlaşılmaktadır. Allah'a

sonsuz şükürler olsun ki arzu edip de gerçekleşmeyen hizmetleriniz, emirleriniz, bu günlerde tamamlanmıştır. Sizlere karşı biz evlatlarınızın, sevenlerinizin birer vefa borcu olan bu hizmetlerin gerçekleşmesi, bizler için çok önemli ve yapılması gereken bir sorumluluktur. Şükürler olsun arzularınız yerine geldi, rahata eriniz... Ey Yüce Veliyy-i Ni'metimiz, Babamız...

Şimdi yaşayan gençler, sizin adınızı duydukça, büyük bir sevgiyle sizi anıyor ve yaptığınızı, bizlere yâdigar bıraktığınızı eserlerde, sizi görmenin mutluluğunu tadıyorlar. Kurduğunuz vakıf, hizmetlerle birlikte gönülleri inşâ ediyor. Vasiyetleriniz bir bir yerine getirildi elhamdülillah...

Değerli tavsiyeleriniz, mektuplarınız, ilmî bir heyet tarafından tetkik edilerek güzel bir şekilde kitaplaştırıldı. Eserleriniz vâir oldukça, sevenlerinizin arasında, her zaman gönüllerimizde yaşayacaksınız. Yakmış olduğunuz mânevî ateş hiçbir zaman sönmeyecektir. 2006 yılının Temmuz ayının ortalarındaki bir zaman diliminde size bu satırlar yazılıyor. Aradan 16 koca yıl geçti, her geçen gün seven dostlarımızın sayıları artıyor. İhvanınız yalnız değil, diktiğiniz fidanlar gelişiyor, büyüyorlar, gözünüz arkada kalmayın Ey Cânım Baba.

Onatlı yılda, onaltı önemli arzunuz yerine getirildi. İnşallah daha nice hizmetler yapmayı Yüce Rabbimiz bizlere nasip eder.

Allah(c.c)'a hayırlı bir kul, Sevgili Peygamberimiz (s.a.v)'e hayırlı bir ümmet, sizlere hayırlı bir evlat olmak üzere; her zaman hayrî faaliyetlerde bulunarak, bu hizmet kervanını yürüteceğimize söz veriyor ve çalışmalarımıza devam ediyoruz.

Sa'yü gayret bizden, yardım Allah(c.c)'tandır.

Bu samimi duygularımı sizin yüce huzûrunuza arz ediyorum, Muhterem Efendim!

Evladınız
H. Hamidettin Ateş

Önsöz

Mektûbât'ı Yeniden YayımLarken

Bayramlarda birbirimize tebrikler gönderirdik; Ramazan ve Kurban Bayramları öncesindeki günlerde ve bayram boyunca postacı kapımıza elinde birçok tebrik kartıyla gelirdi. Gurbette olanlarımız, ana-babasına hasretini mektubun satırlarına dökerdi. Analar askerdeki oğlundan mektup gözlerdi ve gelen mektubu gözyaşı ile okur veya kendisi okuyamıyorsa birine okutur, gözleri yaşarmış olarak dinlerdi. Dostlarımıza sevgimizi, hasretimizi mektupla iletirdik; sevincimizi veya sıkıntımızı uzaktaki dostumuzla paylaşmak için mektubun satırlarına dökerdik.

İlim erbâbı bilgilerini birbiriyle mektup vâsıtasıyla paylaşır, o bilginin değerini bilecek olana mektupla ulaştırırdı.

Küçükler, “Sevgili Anneciğim”, “Muhterem Babacığım”, “Değerli Hocam” diye saygıyla mektuba başlar: “Hürmetle ellerinden öperim.” diye saygıyla bitirirdi. Bir ihtiyacı varsa bu iki saygı ifâdesinin arasına yine aynı nezâket ve incelikle döker; soracağını sorar, yeni bilgiler edinmek isterdi.

Büyükler “Sevgili Oğlum”, “Gözümün Nûru” gibi sözlerle başlar, “Gözlerinden öperim.” diye bitirir; oğluna, kızına yine sevgi ve şefkat duygularıyla söyleyeceğini söyler, nasihatlar ederdi. Büyükler, mektuplarında küçüklere bilgi verir, ufkunu açar, yol gösterirdi.

Tarih boyunca mektup hep var olmuştur. Mektup her zaman insanlar arasındaki saygıyı, sevgiyi pekiştirmiş; bilgi akışını sağlamıştır. Özellikle ilim adamlarının, önemli şahsiyetlerin, toplum önderlerinin, şeyh efendilerin gönderdiği mektuplar ayrı bir öneme sahiptir. Hz. Peygamber, İslâmiyet'i Bizans İmparatoru ve benzerlerine, gönderdiği mektuplarla tebliğ etmiştir. Bugün o mektuplardan kalan parçaları, müzelerimizde "mukaddes emânet" olarak özenle koruyoruz.

Günümüzde çocuklarımıza, bayramlarda gelen ve gönderilen tebrik kartlarının nasıl bir şey olduğunu ve ne anlama geldiğini anlatabilecek durumda değiliz. Artık genç nesil, mektup yazmanın zevkini ve mektup gözlemenin heyecânını, bilhassa gelen mektubu heyecanla okumanın hazzını yaşama imkanına sahip değil. Cep telefonu ve internet gibi günümüz iletişim araçları artık mektup edebiyatımızı yok etmekle kalmadı; mektubun kendini ortadan kaldırdı. Artık mektup yazmıyoruz, postacı artık kapımıza mektup getirmiyor, faturaları bırakıyor. "Mektup ne demektir?" sorusunu artık yazarak veya geleni göstererek cevaplama imkânımız yok. Ancak eskiden yazılmış mektuplardan elimizde kalmış olanları gösterebiliriz. Onun yolu da önceden yazılmış mektupları ortaya çıkarmakla mümkün.

Önemli kişilerin, büyük zâtların, toplum önderlerinin yazdıkları mektuplar, mektup örneği olmanın yanında ve ötesinde, ayrıca bir anlam ifade eder. O mektuplar bilgi yüklüdür; bilgilendirir, nasihat eder, yol gösterir, irşâd eder. İşte elinizdeki bu kitap böyle bir mektup koleksiyonudur.

Es-Seyyid Osman Hulûsi Efendi'nin daha önce yayımlanmış olan mektuplarını gözden geçirerek yeniden yayıma hazırladık. Bunu yaparken:

1. Asıl nüsha ile daha önce yayımlanan metin kelime kelime karşılaştırılmıştır.
2. Daha önce farklı şekilde okunup değiştirilmesi gereken kelimeler varsa, onlar tesbit edilip yenisi yazılmıştır. Aynı şekilde Farsça ve Arapça tamlamalar gözden geçirilmiş, uzatılarak okunması gereken heceler, (^) işâreti ile gösterilmiştir.

3. Mektupların bir kısmı tamamen nesirdir. Bir kısmında hem nesir, hem nazım vardır. Bir kısmı da tamamen şiir şeklindedir. Şiirlerin bir kısmı aruz, bir kısmı da hece vezni ile yazılmıştır. Bazı şiirler de serbest vezinle söylenmiştir. Vezni olan şiirler veznine göre yeniden okunmuş ve gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Bunun için bazan küçük ilâveler yapıp parantez içinde yazılmış veya bazı küçük çıkarmalar yapılmıştır.
4. Kitabın sonunda manzum olarak yazılmış mezar kitâbeleri vardır. Bunlarda bir önceki maddede anlatılan usulle gözden geçirilmiştir. Kitâbe olmayan bazı şiirler diğer tarafa kaydırılmıştır.
5. Metni bulunup da, daha önce okunmamış bazı parçaların okunuşları da yazılmıştır.
6. Sözlükte yer alması uygun görülen bazı kelimeler sözlüğe ilave edilmiştir.

Bu kitabın, “mektub”un ne olduğunu öğrenememiş genç nesle onun ne olduğunu öğretmesinin yanında; o mektuplardan birçok şeyleri öğrenmesine, öğütler almasına ve hayat düsturları edinmesine vesile olacağını ve hepimiz için bilgi kaynağı teşkil edeceğini umuyoruz.

Bu çalışmaya bizleri teşvik eden; Es-Seyyid Osman Hulûsî Efendi Vakfı Mütevelli Heyet Başkanı H. Hamidettin Ateş Efendi’ye bu vesileyle teşekkür ediyoruz.

Cenâb-ı Hak’tan cümlemizi râzı ve hoşnut olduğu kullarından eylemesi temennisiyle sizleri eserle baş başa bırakıyoruz.

Prof. Dr. Mehmet Akkuş - Prof. Dr. Ali Yılmaz

Giriş

Âlemleri yaratan Allah'a hamd, O'nun ahkâmını bize öğreten Rasûl-i Ekremine ve onun âline, ashâbına salât u selâm olsun. Hikmetle, mev'ize-i hasene ile insanları doğruya, güzele, hakka, hakikate davet eden; Allah Rasûlü'nün bütün insanlık için "üsve-i hasene" olan hayatını kendilerine düstur edinip, asırlar boyunca dünyaya örnek eserler bırakan ecdâdımıza binlerce selâm olsun.

Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v), insanları İslâm'a davet etmek üzere, çeşitli coğrafyalara mektuplar göndermişti. Böylece, tebliğde mektupların önemli bir görev ifa ettiği, daha ilk asırlarda görülmektedir. Bu hususun önemi, her asırda kabul edilmiş, Hz. Peygamber'in varisleri olan İslâm uleması da, herhangi bir konudaki irşadlarını, nasihatlarını, uzak yakın demeden, mektup (risâle) lar vasıtasıyla ulaştırmışlardır. Bu kabil risâlelerin derlenmesiyle de çok önemli eserler ortaya çıkmıştır. Fıkıh, tasavvuf ve edebiyat alanlarında belli şahıs ve ekollerin mektuplarından meydana getirilmiş eserlerin, günümüz insanının irşadında, terbiye ve islâhındaki faydaları inkar edilemez. Bu mektuplar, samimi duygularla dolu ifadeleriyle ta'lîmî birer vasıf taşırlar; edebî zevk, manevî haz ve elle yazılması bakımından da en güzel hatıraları ihtiva ederler. Bu meyanda mezhep imamlarının çeşitli konulara dair fetvaları, tasavvuf büyüklerinin nasîhat ve menâkıbı ile şairlerin duygu ve düşüncelerinin anlatıldığı sanatlı ve gayet belîğ ibareleri okuyucu, için birer bilgi, nasihat ve edebi zevk kaynağıdır.

Bu kabil mektuplardan meydana getirilmiş eserlerin günümüzdeki numûnelerinden biri de, 1914-1990 yılları arasında yaşamış olan Es-Seyyid Osman Hulûsî Ateş Efendi(k.s.)'nin elinizdeki bu Mektûbât'ıdır. Mektuplarını, en yakınlarından başlamak üzere, müridlerine, ahbâbına, uzak-yakın demeden herhangi bir konuyu anlatmak, bir hayrın yerine getirilmesini veya bir şerrin men edilmesini temin etmek üzere kaleme almıştır.

O, mektup metinlerinde, nazmı ve nesri başarılı bir şekilde kullanarak, gayet güzel bir edebî eser meydana getirmiştir. Nesri biraz ağır olmakla birlikte, nazmında oldukça sade bir üslup kullanmıştır.

Osman Hulûsî Efendi'nin, elinizde bulunan bu Mektûbât'ı, Muhittin Tütüncü tarafından derlenip istinsah edilen nüsha esas alınarak hazırlanmıştır. Bunun dışında adı geçen nüshada yer almayan üç mektup da ilave edilmek suretiyle toplam 66 mektuptan meydana gelmiştir. Kültürümüz açısından önem arzettiğini düşünerek bu eserin, günümüz nesillerinin istifadesine sunulmasında fayda mülâhaza ediyoruz. Eserin, edebî ve terbiyeli, ecdadının mîrasına sahip ve değerlerine bağlı, millî kültürümüze âşinâ nesiller yetişmesinde katkısı olacağına ümidim tamdır.

Es-Seyyid Osman Hulûsî Efendi, Anadolu'muzun mânevi sultanlarının, gönül erlerinin bu asırda hayat sürmüş olanlarından. O, 13. yüzyılda yaşayan Yunus Emre gibi şiirleriyle irşad etmeyi esas almıştır. Bundan dolayı o, hayatı boyunca birçok konuyu şiirle anlatmış, olaylar karşısındaki tavır ve davranışlarını şiirle dile getirmiştir. Şiirlerindeki tasavvufî derinlik, mânevi neş'e insanları hayra ve doğruya yöneltme, -çoğunlukla aruz vezniyle yazmış olmasına rağmen- her türlü sanat kaygısından önde gelmektedir.

Bu bakımdan onun şiirlerine sadece sanat ve şekil kaygısıyla bakanlar aradığını her zaman bulamayabilir.

Merhum Hulûsî Efendi'nin şu şiiri, kısaca temas ettiğimiz tarzın en güzel misâlidir:

Cûşa gelir dağ ile taş feryâd eder vakt-i seher

Her nesneyi kaplar telâş feryâd eder vakt-i seher

*Ol demde gül handân olur bülbül görüp nâlân olur
Her ehl-i dil şâdân olur feryâd eder vakt-i seher*

*Ol demde diller zâr eder dil-ber arz-ı dîdâr eder
Her cân özün izhâr eder feryâd eder vakt-i seher*

*Ol demde eşcâr u nebât tâze bulurlar hep hayât
Ol demde cümle mümkinât feryâd eder vakt-i seher*

*Çağlar akar âb-ı revân yüz yere kor eyler figân
Ol demde zerrât-ı cihân feryâd eder vakt-i seher*

*Ol demde ins ile melek raksa gelir çarh-ı felek
Hû Hû deyü suda semek feryâd eder vakt-i seher*

*Ol demde Zât-ı Kibriyâ âşıklara eyler salâ
Olan bu sırra âşinâ feryâd eder vakt-i seher*

Hulûsî âşıksan eğer dur yatma gel vakt-i seher
Bak gör ki âlem ser-te-ser feryâd eder vakt-i seher

Hulûsî Efendi bir yandan manevi irşâd hizmetini sürdürürken, diğer taraftan Darende ve civarındaki sosyal hizmetler için göstermiş olduğu gayret, bunun sonucu olarak geriye bırakmış olduğu eserler onun en güzel sadaka-i cariyesi durumdadır. O cami ve külliyeler inşa etmek, eğitim ve sağlık kurumlarının yapılmasına önyak olmak, sermâye sahiplerinin imkânlarını yönlendirmek suretiyle fabrikalar kurulmasına vesile olmak için çalışmıştır. Kısacası o, "İnsanların en hayırlısı, onlara hizmet edendir." mealindeki peygamber öğüdüyle hareket etmiştir. Herkesi sevmeyi, güler yüzlü olmayı, kimseyi incitmemeyi, cömertlik ve merhametliliği esas almayı öğütlemiştir. Bu mânâları aşağıdaki manzumeyle çok güzel bir şekilde dile getirmiştir:

*Âlemi sen kendinin kölesi kulu sanma
Sen Hakk için âlemin kölesi ol kulu ol*

*Nefsın hevâsı ile mağrur olup aldanma
Yüzüne bassın kadem her aya'în yolu ol*

*Garazsız hem ivâzsız hizmet et her canlıya
Kimsesizin düşkünün ayağı ol eli ol*

*Allah için herkese hizmet et de sev sevil
Her göze diken olma sünbül ol gülü ol*

*İncitme sen kimseyi kimseye incinme hem
Güler yüzlü tatlı dil her ağzın balı ol*

*Nefsine yan çıkıp da Ka'be'yi yıksan dahi
İncitme gönül yıkma ger uslu ger deli ol*

*Güneş gibi şefkatli yer gibi tevazulu
Su gibi sehâvetli merhametle dolu ol*

*Gökçek gerek dervîşin sanı yoksula baya
Suçluların suçundan geçüp hoşgörülü ol*

*Varlığından boşal kim yokluğa erişesin
Sözünü söyle gerçek **Hulûsî'nin** dili ol*

Osman Hulûsî Efendi, mektuplarındaki ifadelerinde zaman zaman âyet ve hadislere telmihlerde bulunmuş veya tercümelerini almış; Sa'dî, Molla Camî ve Mevlânâ gibi büyüklerin sözlerine yer vermiştir. Böylelikle onun, nazımda didakdik (ta'lîmî) bir üslup kullandığına şahit oluyoruz. Nitekim şu beyitlerde, Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v)'in hadislerinden bazılarının gayet sade bir şekilde tercüme edildiği görülmektedir:

Cennet'in anaların ayakları altında olduğunu ifâde eden hadisin tercümesi:

*Bir hadîsinde buyurmuş Fahr-i âlem
Nicedir kıymet-i üm kadr-i peder incinme*

*Ümmehâtın kademi tahtıdır buyurmuş cennet
Öpmeye payını bu müjde yeter incinme*

“Hayra delâlet eden onu, işlemiş gibidir.” mealindeki hadis, manzum olarak şöyle dile getirilmiştir:

*Buyurur şöyle ki mahbûb-ı Huda
Bir hadisinde bu fi'li icra*

*Hayra kim etse delâlet mutlak
İşleyen gibi ecrini verir Hak*

“Hepiniz çobansınız, güttüğünüzden mes'ûlsünüz.” meâlindeki hadisin manzum olarak ifadesi:

*Buyurur işte bir hadîsinde büyük rehberimiz
Bizi îkaz ederek şöylece peygamberimiz*

*Hepiniz güttüğünüzden olacaksınız mes'ûl
Sen de raîsin oğul eyle bu ahkâmı kabul*

Osman Hulûsi Efendi'nin Mektupları:

Osman Hulûsi Efendi'nin Dîvân'ı dışındaki en önemli eseri Mektûbât'ıdır. Hem irşâd makâmında bulunan, hem de her türlü hayır hizmetinin önderi olan Hulûsî efendinin çeşitli kişilerle her iki mânâda mektuplaşmaları olmuştur. Bir taraftan müntesiplerine nâsihatlarını, diğer yandan herhangi bir hayır hizmetinin görülmesi için teşvik sadedinde yardım talebi ihtiva eden mektuplarından bazıları Hacı Muhittin Tütüncü tarafından derlenmiştir.

Biz bu neşriyatta, Tütüncü'nün istinsah ettiği nüshayı esas aldık. Çok güzel bir rik'a ile yazılmış olan bu nüshada mektupların tanziminde pek dikkatli davranılmamış olduğundan, metinlerin nerede ve nasıl başlayıp bittiğinde tereddüt hâsıl olmaktadır.

Bu bakımdan biz mektupların sayısını tespit konusunda zorluk çektik. Çünkü gerek mektupların hitap kısımları ve gerek imza ve tarihleri her zaman dakik olarak tespit edilmemiştir.

Osman Hulûsi Efendi'nin bu nüshadaki mektupların bir kısmı mensur, bazıları manzum, birçoğu da manzum-mensur karışıktır. Onun mektuplarındaki nesre baktığımızda sanki bir Osmanlı dönemi hitabı ile karşılaşırız. Manzum mektuplara veya mektuplarındaki manzumelere baktığımızda gayet sade bir dille yazılmış, çoğu kez konuşma lisanıyla kaleme alınmış mesneviler görürüz. Ancak her iki halde de hikmetli sözlerin, nasihat dolu cümlelerin muhatabına önemli mesajları ilettiğine şahit oluyoruz. Bununla birlikte, mektuplaşmayı, kavuşmanın yarısı olduğunu söyleyerek, mektup yazmaya da teşvik etmektedir.

Mektupların başında bulunan hitap cümlelerinde, muhataba göre hürmet, sevgi ve şefkat ifâdeleri değişiklik göstermektedir. Bu çerçevede mektuplarda yer alan ifâdeler şöyledir:

Sebeb-i hayâtımın huzûr-ı saadetine (22), Sebeb-i hayâtım Efendi babacığım (63), Fazilet-meâb efendim (47, 52), Sevgili ağabeyimin huzuruna arz (48), Ey veliyy-i ni'metim (9), Aziz ruhum (12), Aziz canım (15), Ey aziz kardeş (27), Aziz Kardeşim (41), Muhterem Kardeşim (42, 55), Yavrım (1), Ey gözüm nuru (44, 59), Ey nûr-ı dide (18, 28, 38, 51, 62), Nûr-ı ibtihâcım (6, 14), Huzûr-ı Uhuvvet-i ekremiye (16), Ey rûh-ı revânım (60), Bir garib-i bi-nevâdan bir garib-i bi-nevâya (30), Garib bir azize ve aziz bir garibe (46)... v.s. Bunların yanında bazan da çok ağır ifadelerle başlayan mektupları vardır: Ey erkek yüzlü kadın sözlü bir vefazısa (40) gibi.

Oğlu Mahmud Kemal'e yazdığı mektupta sevgi ve nasihat; ebeveynine hitap ederken hürmet ve şükran, arkadaşlarına yazdıklarında muhabbet ve vefa, haksızlık yapanlara ise emr-i bi'l-marûf ile hakkı tavsiye Osman Hulûsi Efendi'nin üslûbunun özelliğidir. Ayrıca Divan'ında yer almayan

Mektûbât'taki bazı manzûmeleri ise gâyet sâde bir dille, günlük konuşma üslûbu içerisinde kaleme alınmıştır. Bu da tamâmen sanat kaygısından uzak, muhatabının gönlünü hoş tutmak, onun yetişme tarzını, bilgi, tahsil ve işgal ettiği makâma münâsip ifâdeler kullanma arzusundan kaynaklanmaktadır. Bunun yanı sıra haksızlık yapanlara karşı da celallenererek, sözünü kimseden sakınmadan gerekli gördüğü ikazı yapmaktan da geri durmamıştır.

Bizim neşre hazırladığımız bu mektuplar daha çok ebeveynine, çocuklarına, arkadaşlarına hitaben yazılmıştır. Bunların yanında daha bir çok mektubu bulunmaktadır. Bunlar da daha ziyade belli bir iş takibi, bir hayır hizmeti için yardım taleplerini taziye ve fukaraya yardım gibi hususları ihtiva etmektedir.

Osman Hulûsî Efendi'ye Gelen Mektuplar:

Osman Hulûsî Efendi'nin çeşitli maksatlarla gönderdiği mektuplar yanında, kendisine muhtelif ülke ve şehirlerden mektuplar yazılmıştır. Bu mektupların muhtevaları ise hoca efendinin itibarını, herhangi bir ihtilâf ve husûmet vâki olduğunda kardeşlik ve huzurun tesisindeki oynamış olduğu etkin rolünü ortaya koymaktadır.

Bu çerçevede Pakistanlı Es-Seyyid Muhammed Ya'kub, Gümülcineli Halil İbrahim Hâlid'in yurtdışından gönderdikleri mektupları onun nâmının yabancılar nezdindeki durumu gösterir. Bunun yanında İstanbul'da kitapçı İbrahim Subaşı, Darende Kız Mektebi emekli öğretmenlerinden Ahmed Şahin ile Konya'dan yazan Hasan isimli bir zâtın, Hulûsî Efendiye, daha önce istemiş olduğu bir kitap veya yazmış oldukları şiir ve kitapları tetkik etmelerini arzu ettiklerine dair mektupları vardır. Yine Darende'de çeşitli zamanlarda öğretmenlik yaptıktan sonra emekli olmuş veya başka yerlere tayin edilmiş bulunan öğretmenlerin mektupları, onun ilim irfan sahipleri üzerindeki etkisini gösterir.

İhramcızade İsmail Hakkı Toprak (k.s)'ın torunu Necati Toprak yazmış oldukları bir mektubunda şu ifadelere yer verir: *"Kalblerimiz beraberdir. Eğer bir efendiye, Hazret'ten sonra biat etmek gerekirse, büyüğümüz sizsiniz."*

Darende Belediye Başkanı Salahattin Çomoğlu'nun, 13.5.1967 tarihli mektubunda Hoca Efendi'den Setrek Köyü'nde meydana gelen huzursuzluğu ortadan kaldırılmanın ne kadar elzem olduğunu bildirdiğini ve bundan dolayı adeta yalvarırcasına yardıma çağırıldığını müşahede ediyoruz.

Bütün bunlar, Osman Hulûsi Efendi'nin üzerinde çalışma yapacakların, onun kendisine hitaben yazılmış mektupları da dikkate alması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Osman Hulûsi Efendi'nin burada metnini arz ettiğimiz Mektûbât'ındaki mektupların metinleri, manzum, mensur ve her ikisinin beraberce olduğu şekillerdedir. Ayrıca Mektubât'ında, mektupları dışında, Dîvân'ında yer almayan bazı rubaileri, müfredatı ve tarihlerinin de yer almasının, onun şairliği üzerinde ileride çalışma yapacaklar için önem arzettiğini düşünmekteyiz.

Prof. Dr. Mehmet Akkuş

Biyografi

Es-Seyyid

Osman Hulûsi Ateş Efendi (k.s.)

Divân'ı, Mektûbât'ı, Hutbeleri ve ölümsüz eserleriyle, bağlılarının, sevenlerinin can kulağına hakikat sesini fısıldayıp; fikrini, zikrini, zihnini, sohbetini ve inancını, suyun sehaveti, güneşin şefkati misali toplumun istifadesine sunmuş olan bahtiyarlardan biri de; Darendeli, Şeyhzâdeoğullarından, Mutasavvıf, Şair, Es-Seyyid Osman Hulûsi Ateş Efendi'dir.

Yaptığı hizmetlerle gönüllerde değerli bir yere sahip, asrımızın önemli sûfilerinden olan, Osman Hulûsi Efendi, büyük bir gönül insanı olarak göze çarpar.

Osman Hulûsi Efendi, babası Şeyhzâdeoğlu sülalesinden Hasan Feyzî Efendi vasıtasıyla Hz. Hüseyin (r.a)'e ve Hz. Peygamber (s.a.v)'e, yine annesi Fatıma Hanım kanalıyla da meşayihden Tâceddin-i Veli (k.s) vasıtasıyla Hz. Peygamber (s.a.v)'e ulaşan 36. kuşaktan asil bir "*Seyyid*"dir. 12. kuşaktan da "Somuncu Baba" namıyla ma'rûf Şeyh Hamîdüddin-i Veli (k.s)'nin torunudur.

Muhammed Mustafâ'dır cedd-i pâki

Hulûsî bunların hep pây-ı hâkî

şeklindeki mısraları onun nesli pâkini ifadesidir.

Osman Hulûsi Efendi'de küçük yaşlarda olgunluk belirtilerine örnek olarak şöyle bir olay nakledilir: "Bir gün yolculuk esnasında babasının 'Oğlum, bir dal kes de bana ver' demesi üzerine, Osman Hulûsi Efendi defalarca bir ağaca yaklaşmış, o ağacın Allah'ı zikrettiğini görünce kesememiştir. Babaları da 'Gel evladım, anlaşıldı, sen o dalı kesemeyeceksin' demiştir." Daha küçük yaşta bile Allah'ı zikreden dalı kesemeyecek kadar olgun bir imana sahip olan Osman Hulûsi Efendi güzel ahlâkı, ilmi ve ilahî aşkı her şeyin üstünde tutmuştur.

Küçük yaşlarda sohbet meclislerine de devam eden Osman Hulûsi Efendi, kemalâttaki fevkalade halleriyle etrafındaki insanları hayretler içerisinde bırakmış, zamanla toplum içinde sayılan ve sevilen bir şahsiyet olmuştur. 1952 yılında vefat eden Darendeli âlim ve şair Korkmaz Hafız Hulûsi Efendiyi şöyle tarif ediyor:

*Hazret-i Hakk bu asırda seni sultân etmiş
Hüsn-i ahlâkı Hulûsî sana ihsân etmiş*

*Almadın gerçi zâhir hocasından dersi
Okutup ilm-i ledünn fâiku'l-akrân etmiş*

*Nûr-ı vechinde yazılmış budur evlâd-ı Nebî
Cân gözüyle okuyanlar, seni cânân etmiş*

*Hâl-i hazırda Fuzûlî'liğî tevfiik kılıp
Şiir inşâd ile de kâmil insân etmiş*

*Fazlını, kadrini takdîr edemezler nâdân
Zâhiren insân iseler ma'nâda hayvân etmiş*

*Kim severse seni cândan, o efendim mü'min
Seni rencîde eden münkiri Süfyân etmiş*

*Çok şükür Rabb'ime, cândan severim sıdk ile ben
Bu atâyâyı bana Hâlık-ı Yezdân etmiş*

*Hakk'a binlerle şükür Dârende'yi ihyâ etti
Ehl-i tevhîdin içinden, seni kumandan etmiş*

*Seni vasf etmeèe Korkmaz'da liyâkat ne gezer
Sana karşı muhabbet anı gûyân etmiş*

1945 yılına kadar Somuncu Baba Camii İmam Hatipliği görevini devam ettiren Es-Seyyid Hatip Hasan Feyzi Efendi, Darende'deki tifo salgınına yakalanarak 1945 yılında âlem-i cemale intikal eylemişlerdir. Şeyh Hamid-i Veli Camii İmam-Hatipliği görevini bu tarihten itibaren 1987 yılına kadar Osman Hulûsi Efendi devam ettirmiştir.

Kendisi de ilim sahasında fetvaya muktedir bir seviyeye erişmiş ve verilen vehbî ilimle de bütün ilimlere vakıf olmuştur. Bu hasletlerle şeriat, tarikat, hakikat ve ma'rifet ilimlerinde derinleşmiştir. Çevresindekilerin anlattıklarına göre; *"hüsn-i ahlâk, her kemâlin fevkindedir"* diyerek bu sözü kendilerine düstur edinmiş ve daha büluğ çağına gelmeden kendisi de güzel ahlâkın timsali olmuştur. Daha o zamanlar müşahade makamına erişmiştir.

Babasının gayretleri ve kendi çabasıyla Arapça, Farsça ve edebiyat bilgisini ilerletmiş; bunları da şiirlerinde usta ve ahenkli bir üslup ile kullanma seviyesine gelmiştir. Es-Seyyid Osman Hulûsi Efendi ilme ve ilim adamlarına gereken önemi ve ilgiyi gösteren bir zât idi. İlim öğrenmeye ve kitaba olan merakı, onun çevredeki kitaplarla ilgilenmesini sağlamıştır. Bir defasında Darende'deki bir leblebicinin kıymetli bir kitabın yapraklarını satış için külah olarak kullandığını görünce, onu almak istemiş ve cebinde yeterli para olmadığını fark edince, hemen evine dönmüş, kıymetli bir eşyasını satarak kitabı satın almıştır. İşte bu olay da onun ilme, kültüre, irfana olan tutkusunu gösterir. Yeri ve zamanı gelince evindeki eşyalarını bile satarak elde ettiği kitaplardan *"Hacı Hulûsi Ateş, Şeyhzâdeoğlu Özel Kitaplığı"*nı kurarak, önemli bir kültür hazinesi meydana getirmiştir.

Gençliğinde başlayan, ömürlerinin sonuna kadar devam eden insanlığa hizmet anlayışı, vefatından sonra da evlatları ve gönül dostları tarafından sürdürülmektedir. Bütün bu âmiller Osman Hulûsi Efendi'nin kemal

sıfatının zirvelere çıkmasına sebep olmuş, rıza, verâ ve takvâ bütün incelikleriyle tâ çocukluk ve gençlik yıllarında şahsında tekemmül etmiştir.

Daha gençlik yıllarında beldesinin her türlü problemi ile ilgilenmiş, bizâtihi kendi gayretleriyle elektrik, su, köprü ve yol gibi hizmetlerin yapılmasında öncü olmuş ve gayret göstermiştir.

Çocukluğu ve gençliğinde çok iyi bir güreşçi ve yüzücü olduğu söylenen Osman Hulûsi Efendi, babası tarafından geçimini temin etmesi için bir marangoz yanına çırak verilmiş, burada Şeyh Hamîd-i Veli Camii'nin çatısını bizzat yapacak derecede ağaç işçiliği hünerini geliştirmiştir. Ayrıca özel kütüphanesindeki kitapları bizzat ciltleyecek kadar mahir bir ciltçi ve iyi bir şirâze örücüsü idi. Mühür kazımak, matbaacılık, dizgi, baskı gibi o zamanın önemli sanatlarında yatkın ve hünerli olduğu bilinen Osman Hulûsi Efendi'nin sanatkâr bir kişiliğe, ince bir ruh yapısına ve iyi bir estetik anlayışa sahip olduğu anlaşılmaktadır. Onun bu hünerini, Hz. Peygamber (s.a.s)'in şu hadisine bağlılığının bir tezahürü olarak yorumluyoruz.

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *“Hiç kimse el emeğiyle yediğinden daha hayırlı bir şey yemez. Allah'ın Nebisi Davud (a.s.) kendi el emeğinden yedi.”* (Buharî, Buyû', 15.) İşte Hz. Muhammed (s.a.v)'e olan teslimiyetinin tezahürü. Hem Hz. Rasulullah (s.a.v)'in soyuna mensup bir zatın hiç kimsenin artığına muhtaç olmadan yaşaması gerektiğinin işareti; hem de kendilerinin toplum hayatından kopuk değil, içtimaî hayatla iç içe bir irşad anlayışına sahip olduklarının bir göstergesi şeklinde düşünmek gerekir.

“Allah indinde amellerin en hayırlısı az da olsa devamlı olanıdır. (Peygamber de) bir işi yaparken tam yapardı” (Ebû Dâvud, Tatavvu', 27.) hadisindeki manaya uygun olarak, Es-Seyyid Osman Hulûsi Efendi, söylediğini güzel söylemiş, yaptığını güzel ve tam yapmış, baktığına güzel nazar etmiş, böylece çevresinde hâli, kâlf ve nazarı ile gittikçe genişleyen bir sevgi ve hizmet halkası oluşmuştur.

Dolu ve meşakkatli bir hayat süren Es-Seyyid Osman Hulûsi Efendi, hayatları boyunca İslâm'a kuvvetle yapışmış, ondan taviz vermemiştir.

Daha çocuk denilecek yaşta iken, Tarikat-ı Nakşibendiyye meşâyihlerinden İhramcızâde İsmail Hakkı Toprak Efendi (k.s)'ye intisab etmiş ve bu maneviyat üstadının hizmetinde bulunmuştur. Mürşidi de onu çalışkanlığı, ahlâkı, fazileti, anlayışı ile zaman zaman takdir etmekten geri durmamıştır.

2 Ağustos 1969'da irtihâl eden İsmail Hakkı Toprak (k.s) Efendi'nin birçok sohbetinde işaret buyurmasıyla manevî irşat vazifesini Es-Seyyid Osman Hulûsi Efendi yürütmeye başlamıştır. Hatta İsmail Hakkı Efendi (k.s)'nin cübbe, gözlük, asa, saat, nüfus cüzdanı gibi birçok şahsi eşyaları da muhafazası için aynı zamanda manevî vârisi olması hasebiyle Hulûsi Efendi'ye intikal ettirilmiştir. Manevî değer arzeden bu kıymetli eşyalar H. Hulûsi Ateş Şeyhzadeoğlu Kitaplığında özel bir bölmede muhafaza edilmektedir. Es-Seyyid Osman Hulûsi Efendi Nakşibendî'nin Hâlidî Mürşididir.

Osman Hulûsi Efendi, Hacı Naciye Hanımla 19.02.1938 tarihinde evlenmişlerdir. Elli iki yıl süren bu mes'ud izdivaçdan geriye çok güzel hatıralar kalmıştır. Osman Hulûsi Efendi'nin muhterem zevceleri Hacı Naciye Hanım; 1940'lı yıllarda bütün memleketin yokluk içerisinde olduğu günlerde bile Müslüman-Türk ailesinin kadirşinas, misafirperverlik, cömertlik örneğini gösterip bütün güçlülere, zorluklara karşı fedakârlıkta bulunarak her türlü hizmete büyük bir iştihakla gönül vermiştir. Böylelikle de Osman Hulûsi Efendi'nin hitabıyla "*Hacı Hanım*" binlerce gönül dostlarının da "*Hacı Vâlidesi*" olmuşlardır. Genelde tarihe baktığımızda önder şahsiyetlerin, ailesi, akrabaları ve etrafındakilerle tam bir uyum hâlinde oldukları görülür.

Osman Hulûsi Efendi'nin, on tane evlatları dünyaya gelmiştir. Bunlardan beş tanesi erkek, beş tanesi de kız çocuğudur.

Çocukların hepsinin doğum tarihlerini cep defterine gün, ay ve yılıyla ayrı ayrı kaydederken "*Yavrucuğum.....veladeti*" ibaresini kullanan Osman Hulûsi Efendi evlatlarına karşı çok merhametli ve latif davranmıştır.

Hepsinin İslâm'a uygun yetişmeleri için ellerinden gelen tüm çabayı sarfetmiştir. Hatta çocuklarına Kur'an-ı Kerim okumalarını bizâtihi kendisi öğretmiştir. Dinî bilgilerini ikmal etmelerini sağlamıştır. Kız çocuklarını eve gelen hanım misafirlere, erkek evlatlarını da erkek misafirlere hizmet hususunda yönlendirip yetiştirmiştir.

Çocuklarından ikisi doğduğunda, ikisi 1986 yılında geçirmiş oldukları bir trafik kazasında, bir kızı 1995 yılında, bir diğer oğlu da 2006 yılının mart ayında vefat etmişlerdir.

Osman Hulûsi Efendi'nin 14 Haziran 1990 tarihinde vefatından sonra Es-Seyyid Osman Hulûsi Efendi Vakfı Genel Başkanı olarak yürütülecek hizmetler H. Hamideddin Efendi'nin uhdesine tevdi edilmiştir.

H. Hamideddin Efendi, Osman Hulûsi Efendi'nin arzu ettiği, ancak hayatta iken gerçekleştiremediği bir çok eseri kısa bir zaman içerisinde gerçekleştirmiştir. Vakıf hizmetlerinin yaygınlaştırılması, her türlü sosyal faaliyetin genişletilmesi için gayretler göstermiştir.

1914'te başlayan hayat yolculuğu 1990'da sona ermiş, 76 yıllık ömründe bir insanın yapması hayli güç işleri başararak gerçek âlemine göçmüş; geride büyük eserler bırakmış, sadaka-i cariyeler ihdas etmiş; bugün olduğu gibi kimbilir ilerde daha nice hayırlı işlere vesile olacak hizmetlerin temelini atmıştır.

O, gönlünü Allah sevgisiyle doldurmuş ve bu sevginin, insanı gerçek manada sevmekten geçeceğine inanmıştı. İnsanı sevmenin; insanı insan olma şuuruna sahip olgun birer kişi hâline getirmekle, kemal sahibi yapmakla, ilim ve irfan ehli olmasını sağlamakla mümkün olacağına âdeta iman etmiş bir kişiydi. O hayatının büyük bir bölümünü ilme, irfana adanarak, bizzat insanı eğiterek geçirmiş; Hak rızasını ilim, irfan ve irşad da arayıp bulmuş bir bilge kişiydi. Çok sayıda ilim ve irfan hizmetinde bulunmuştu. Bu işlere verdiği önemin bir belirtisi de kendisinden sonra da onun eğitiminden, rahlesinden, dersinden meşk almış kişilerin onun yolundan gitmiş olmalarıdır. Onlar onun istediği şekilde şu anda olduğu gibi ilerde de nice ilim ve irfan yuvaları kuracak ve onun ruhunu şâd edeceklerdir.

En büyük cihad olan nefisle mücadeleye mutasavvıflar büyük bir önem vermişlerdir. Tasavvufta kişilerin fert fert eğitimi ve terbiyesi çok önemlidir. Bu iş ise en başta nefis terbiyesiyle mümkündür.

Gerçek ilim, gerçek irfan kişiyi Allah'a, Yaratan'ına götürmeli; O'nu bilmek de O'nunla olmayı gerektirmelidir. "Olmuşdur" redifli gazelindeki şu beyitte Hazret, bu hususu dile getirmektedir:

*Sana ârif olan ilm ile irfânı n'ider sensiz
Senin lütfunla dil-gûn olduğum irfânım olmuşdur*

İlim, irfan ve hakiki ilim Hak mektebinden okunmalıdır. Burada okuyan da fenâfillah mertebesine yükselir. İlim-irfan tahsil etmeyenlerin sonu hüsrandır; dosttan, meclisten ayrı kalmaktır. Gerçek ilim aşkla olur, aşk okumakla bitmez, bilmekle de tükenmez. Allah âşıkları aşk kitabını okudukça ilim erbabı olurlar. Cehâlet, genel manada insanı inkara kadar götüren bir hastalıktır. İlim ve irfan ehli olmayan kişi ne olursa olsun faydalı olmayacak, gayretleri boşa gidecektir. İlmi ile mağrur olanların Hakk'ı tanımaktan gafil olacaklarını Es Seyyid Osman Hulûsî Efendi çeşitli mısralarında dile getirmiştir.

Kur'an ve sünnete göre iyi insan, insanlara faydalı olan, onlara güzel davranan, salih amellerde bulunan; bütün davranışlarında doğruluktan ayrılmayan; insanlara iyiliği emredip, kendisini unutmayan; kötülüğü iyilikle savan; kendisi için istediğini, kardeşi için de arzulayan; kendi kusurlarıyla meşgul olup, başkalarının dertleriyle ilgilenen, kimsenin gönlünü kırmayan ve kırılmayan bir kimse düsturunu hayatına nakşeden Es-Seyyid Osman Hulûsî Efendi, Divân'ında bu hususu Yunus'u hatırlatan şu mısralarla anlatılmıştır:

*Sakın nefisine uyup bir cân incitmeyesin
Hüsn ü edebi koyup, bir cân incitmeyesin*

*El ile döğseler de dil ile söğseler de
Bin kez incitseler de bir cân incitmeyesin*

*Hepsi kardeşlerindir yolda yoldaşlarındır
Hâlde hâldeşlerindir bir cân incitmeyesin*

Beyhûde cânın sıkıp insanlığından çıkıp

Dil Ka'besini yıkıp bir cân incitmeyesin

Aşk; candan geçmek, dünyayı, gönülden çıkarmak, posttan dosta, gülden küle yönelmektir. Kısaca Hakk'ın gerçek kulu olmaktır.

Osman Hulûsi Efendi, bu teslimiyeti şu mısralarıyla veciz bir tarzda anlatmıştır:

Gönül cândan geçer, yârdan geçilmez

Cihâmı terk eder yârdan geçilmez

Şol Edhem oğlunun ettiği gibi

Kamu vardan geçer yârdan geçilmez

Eğer yâr oldun ise sen o yâra

Ko gayrı kâr u var yârdan geçilmez.

Osman Hulûsi Efendi, tebliğ için bir vasıta olarak kullandığı şiir ile tesirini daha devamlı ve müessir kıldığı gibi, vezni ve formlarıyla artık sonu geldi denilen klasik edebiyatımızın, her türlü menfiliklere rağmen günümüzde de yaşayabileceğini bilfiil ve olanca kuvvetiyle ortaya koymuş, bunun da en iyi şekilde İslâm kültürüne hakkıyla vakıf olmakla ve tasavvufu bilmekle, hatta yaşamakla mümkün olabileceğini bizlere göstermiştir. Divânı son devrin en mühim eserlerindedir.

Divân-ı Hulûsî-i Dârendevî her bakımdan edebiyatın mahsulleri içinde ele alınacak özelliklere ve değere sahiptir.

Mektûbât-ı Hulûsî-i Dârendevî ömrü boyunca ilim tahsil edip, irşad hizmetini kendisine yol olarak seçen Osman Hulûsi Efendi'nin mektupları bu konunun son örneklerindedir.

Osman Hulûsi Efendi'nin *Mektûbât*'ında toplam 66 adet mektup bulunmaktadır. Bunların bir kısmı oğullarına, ebeveynlerine ve arkadaşlarına yazılmış, bazılarının da kime yazıldığı belli olmamaktadır.

Osman Hulûsi Efendi'nin mektuplarındaki ifadelerden, mektuplaşmanın birer vasıta olduğunu, esas maksadın ise mektup vesilesi ile âdetâ

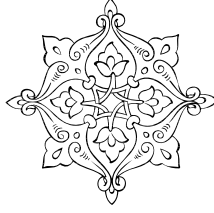
muvasalatın elde edildiği anlaşılmaktadır. İşte Osman Hulûsî Efendi, bu mektuplarıyla hem evlatlarına, hem de bütün Müslümanlara son derece elzem nasihatlarda bulunmaktadır. Ayrıca da günümüz insanı için edep dersleri teşkil edecek metinler bulunmaktadır. Eser 1996 yılında, Mehmet Akkuş tarafından yayına hazırlanarak, XVII+252 sayfası, Türkçe harflerle yazılı olan ve geri bölümleri de Osmanlıca orjinalinden oluşan; toplam 424 sayfa şeklinde Ankara'da basılmıştır. Eserin orijinal el yazma nüshası H. Hulûsî Ateş, Şeyhzadeoğlu Özel Kitaplığı'ndadır. Mektubât'ın ikinci baskısı Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğretim üyelerinden Prof. Dr. Mehmet Akkuş ve Prof. Dr. Ali Yılmaz tarafından yayına hazırlanmıştır.

Şeyh Hamid-i Veli Camii Minberinden Hutbeler adlı eseri; Osman Hulûsî Efendi'nin, 1945 yılında babasının vefatından sonra başlayıp 1987 yılında emekli oluncaya kadar sürdürdüğü 42 yıllık imam hatiplik görevi çerçevesinde îrad etmiş olduğu hutbeleri kapsamaktadır.

Bu eserler 1986 yılında kendi adıyla kurmuş olduğu Es-Seyyid Osman Hulûsî Efendi Vakfı tarafından neşredilerek, insanlığın istifadesine sunulmuştur.

*Birinci Mektup**

Yavrum Kemâl'e!

Sana evvelâ Allâhu Azîmü's-şân Hazretlerinin ve O'nun Habîb-i edîbi, Rasûl-i necîbi, Sertâc-ı enbiyâ, Muhammedini'l-Mustafâ-aleyhi's-salâtü ve's-selâm-Hazretlerine kemâl-i îmân ile inanmanı ve Allâh'ın emirlerine tâzim ve nehiyelerinden ictinâb etmekle beraber bütün mahlûk-ı Hudâ'ya şefkat etmeni tavsiye ederim. Allah'a îmândan sonra mahlûk-ı Hudâ'ya şefkat umdesi kadar güzel bir şey yoktur.

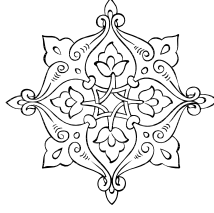
“Adın nedir?” diye sorana *Kemâl*'dir diyeceksin. Çünkü sana ad olarak *Kemâl* denilmiştir. İnsanın adının *Kemâl* olması, kemâlini artırmaz. Sen kâmil insan olup her bir etvârının kemâl üzere olmasına gayret etmelisin.

Kişinin hüsn-i nesebi, hüsn-i edebidir. Dâima büyüklere karşı hürmet ve küçüklere şefkat et. Tâ ki hürmet ve şefkat gibi iki haslet-i cemîleye sâhip olmuş olasın. Hasîs olma kim, hased, rûh-ı insaniyeyi dereke-i esfel-i sâfiline ulaştırır bir vesâittir. Cömert ol, çünkü cömertlik bir civân mertlik şîârıdır. Onun vasıtasıyla âlâ-ı illîyyine irtikâ etmeğe yol bulasın. Sahî, Allah'ın sevdiği; mümsik ise Hakk'ın düşmanıdır. İrâde-i ezeliyye kâbil-i tağyîr olmaz. Tehzib ve tezkiye nefsin sıfâtını güzelleştirerek aksâyı kemâla vâsıl eyler.

* Bu mektubu mahdumu Mahmud Kemal Efendi'ye yazmışlardır.

Her zaman iyilere mukârin ol, kötülerden ictinâb et. Kişinin mi'yârı mukârin olduğu kimsedir. Mezbeleden dâima fenâ, attar dükkanından ise iyi koku intişâr eder. "Filânın oğluyum filân yere müntesibim" diye dâvada bulunma. Zâhirî edebin, mânevî kemâlin âyînesidir. Bir şîşeye ne korsan onu gösterir. Bir kimseye bir şey tavsiye edeceğin zaman evvelâ nefsine tatbîk et, kabûl eder ise halka da söyle. Nefsinin kabûl etmediği bir şeyi başkalarına söylerken Allah'tan utan.

Vallâhü'l-muvaffık ve'l-mürşid.

*İkinci Mektup**

Ahmed Şemseddîn ve Hâmid Hamîdeddin

26 Zilhicce-i Şerîfe mütesâdif cuma namazını Mescid-i Nebevî Aleyhissalatü vesselam'da kıldık. Münevver Ravza-i Aleyhissalatü Vesselama bakarak mektûbu yazıyorum ve sizleri de hatırlıyorum.

Muhtelif ırklara mensûb müslüman kardeşlerimizin içinde bir huzûr-ı ma'nevîde bulunmakta ve onların refik kabûllerini neban iden muhabbetlerinin mazhariyetiyle dil-şâd olmaktayız.

Yarın inşallahü teâlâ farîza-i haccı ifâ için, Mekke-i Mükerrreme'ye hareket etmek müyesser olursa gideceğiz. Cümle hüccâc-ı kirâm sıhhat ve âfiyetteler. Ol tarafta cümle ahbâba ve akrabâya selâm ve dualar eder gözlerinizden öperim.

Bütün hemşehrilere Muhyiddin

Efendiler, Telinli Ali Ağa,

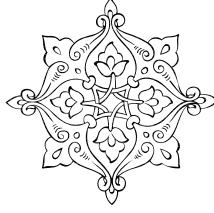
Gökyar'lı Hüseyin Ağa

cümle muhabbetle bir refika

dualar içindedirler.

26/04/1962

**Bu mektubu mahdumları Ahmet Şemseddin ve Hamid Hamideddin Efendi'ye yazmışlardır.*

Üçüncü Mektup*

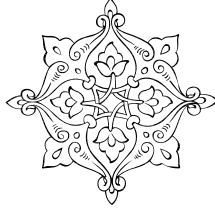
*Kemal, Ahmed Şemseddîn ve
Hâmid Hamîdeddin,*

Gözlerinizden öperim.

Elhamdülillah ve... Mekke-i Mükerrerme'ye sâlimen vâsıl olduk. Yarın Arafat'a gideceğiz İnşâalahü teâlâ. Vâlideniz muhabbetle gözlerinizden öpüyor. Kızların gönüllerini incitmeyin. Âişemize ve Hâmid'e, akrabalara selâm ve duâlarla cümlesinin gözlerinden öperim. Hacı Ahmed Bey'e selâm ederim. Darendeli hemşehriler de salimen dünkü gün geldiler, hepsi ile görüştük, cümlesinin selamı vardır. Müftü efendiye hürmetlerimi tebliğ et. Hacı Mustafa ve Turan ağa çok rahatlardır. Duâlarınızı bekler ve gözlerinizden öperim. Yavrucuğum.

Pederiniz. (18/04/1964)

*Bu mektubu mahdumları Mahmud Kemal, Ahmet Şemseddin ve Hamid Hamideddin Efendi'ye yazmışlardır.

*Dördüncü Mektup**

Kerîmem Fatıma'ya

Hanım kızım: Sizler benim en bahtiyâr günlerimin semeresisiniz. O günlerde sâde ve külfetten âzâde bir hayat yaşıyordum. Rûhumda ilâhî bir safvet ve rûhânî bir neşve hüküm-fermâ idi. Dîvânımın en güzîde şiirlerini o günlerde yazmıştım. Sizler henüz dünyaya ayak basmıştınız. Bende henüz sevgili anne ve babamdan ayrılmıştım.

Merhûm pederimden sonra dünyaya gelen erkek evladımın ismini Hasan koymuştum. Babacığımın nâmını yâda vesîleye mâlik oldum idi. Ne çare ki, yavrucuk hastalandı, gözlerimin içine bakarak mütebessim sîmâsiyle bâğ-ı cinâna revân oldu. Müşfik annemi babamdan bir gün önce kaybetmiştim. O anne ki analar anası, lebâleb sînesi şefkat ve muhabbet hisleriyle dolu olarak, bizi emzirmiş ve âğûş-ı şefkate büyütmüşü.

Annemin neşeli bir anı idi; “Canım anne! Eniştelere, evlatlardan daha sevgili olur, derler. Sizde de bu his böyle midir?” diye sormuştum. Annem gözleri nemli olarak yüzüme baktı; “Yok efendi oğlum! Evlatların sevgideki farkını izhâr etmek lâıyk olmaz, ama ne yalan söyleyeyim Ahmed ilk evlâdım olduğu için daha çok severdim. Lâkin gördüğüm bir rüyâ üzerine farkınız yoktur. Ahmed’de genç idim, pek riâyet edemedim. Fakat size abdestsiz süt vermedim.” diyerek rüyâlarını beyân etmişlerdi. Merhûmenin vefâtında başında bulundum, Kibleye müteveccih diz çökük olarak Allah Allah diye rûhunu teslim etti.

* Bu mektubu kerimesi Fatıma hanıma yazmışlardır

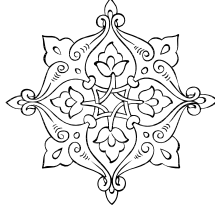
İşte o hubb-i yâr-i cânânım yarice hânım müşfik annemin ahirete intikalinden sonra en evvel dünyaya gelen kız evladım da sizsiniz. O sevgili annemin adını size tesmiye ederek sizi onun yerine koymuştum. Şimdi kızım annem Fatımam sizsiniz. Ümid ederim ki onun kurduğu şerefli yuvalar gibi yuvan, şen ve şatır gönlün, ışıklı sıhhat ve saadetli uzun ömrün, kesret ve kıymetli hayru'l halef evlâdın, Rızâ-yı İlâhî'ye muvâfık amel ve ihlâsınız olsun.

Esselamü Aleyküm

Pederiniz Hulûsî

Kerîmem Fâtıma'ya

17 Rebîulâhir 1390 (21 Haziran 1970)

Beşinci Mektup

*Ey azîz hulku temiz sînesi pâk
Ey kerem sâhibi ehl-i idrâk*

*Size bir hizmet için niyyet bu
Hak için niyyet bu hizmet bu*

*Kâmil ü fâzıl-ı nihrîr-i cihân
Şeref ü mefharet-i insüle cân*

*İbtîlâ bâbını Rabb-ı muteâl
Açmış ol zâta idüben ikbâl*

*Mutlakâ kadrini terfî'a sebeb
Yoksa yokdur arada terk-i edeb*

*Yeni bir doktor-ı hâzık gelmiş
Veca'-ı sem'a muvâfık gelmiş*

*Acabâ çâre olur mu diyerek
İstiyor Ankara'ya bir gitmek*

*Tâ ki derdine devâlar bulsun
Şâd olup gönlü safâlar bulsun*

*Lâkin ol fâdıl-ı ekrem harçlık
Bulmamış hâsil olup muhtâçlık*

*Duyduk ol hâlini giryân olduk
Dehrin idbârına hayrân olduk*

*Elde yok dilde olan sermâye
Hâl ma'lumdur ol Mevlâ'ya*

*Memleket hâli ise hep ma'lûm
Bir hamiyetlü keremlü ma'dûm*

*Hâsılı ey şerefi memleketin
Sana düşdü hizmeti bu cihetin*

*İftihârına kanâat dilden
Cân ile hizmete hâcet dilden*

*Böyle bir âlime hizmet hakkâ
Ne saâdet ve ne devlet hakkâ*

*Müstehak etmeyicek Hak rahmet
Her kulun başına konmaz devlet*

*Senden ümmîd ü recâmız budur
Can u dilden de duâmız budur*

*Muhterem fâzıl-ı ekrem Es'ad
Hizmetinle ola dil-şâd meded*

*Bâki hürmetle muhabbetle selâm
Eylerim çokça du'â hatm-i kelâm*

Bu özet kitap;
Mektubât-ı Hulûsî-i Dârendevî
adlı eserden alınmıştır.
Eserin tam sürümünü için
iletişim kurabilirsiniz:

bilgi@hev.org.tr

